

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht 2018-2023	TELEFOONNUMMER	+31634171842
DATUM	22-03-2022	E-MAILADRES	marian.moelands@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	82456AB1	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Marian Moelands	TEAM	MIL
NUMMER PS	PS2022MM	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom
COMMISSIE	Milieu & Mobiliteit		
BIJLAGE	Herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Met de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht geven wij uitvoering aan onze ambitie op gezonde lucht. Onze ambitie is gericht op het verbeteren van de volksgezondheid en de uitvoeringsagenda gaat over de nationale en regionale samenwerking, lobby richting Europa, ontwikkeling en deling van kennis en de stimulering van concrete maatregelen op relevante bronnen voor luchtverontreiniging. Dit doen we onder ander samen met de ambassadeurs voor Gezonde Lucht en een platform voor de gemeenten. Met deze herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht geven we een update van onze activiteiten en focus aan de hand van recente ontwikkelingen, kennis en inzichten. Daarmee doen we recht aan de ontwikkelingen binnen het nationale Schone Lucht Akkoord (verder: SLA) en het ontwerp programma Gezond en Veilig. Deze herijking is ook het startpunt om de lopende regionale samenwerking op luchtkwaliteit verder te versterken. U ontvangt de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht 2018-2023, ter informatie.

Inleiding:

Voorgeschiedenis

- Op 5 februari 2018 hebben Provinciale Staten de Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht aangenomen, met een amendement dat wij er naar streven om uiterlijk in 2030 in de hele provincie Utrecht te voldoen aan de streefwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (verder WHO) uit 2005.
- PS heeft de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht 2018 op 10 juli 2018 ontvangen.
- De Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht 2018 is in 2019 verlengd tot eind van de coalitieperiode in 2023.
- Op 13 januari 2020 is het nationale SLA tot stand gekomen en zijn wij partner geworden.
- Op 17 maart 2021 hebben wij een technische informatiesessie over particuliere houtstook georganiseerd voor PS en in de brief van 26 april 2021 over particuliere houtstook bent u geïnformeerd over de aanpak op dit onderwerp.
- Ambities op het gebied van luchtkwaliteit zijn opgenomen in de Omgevingsvisie van provincie Utrecht, deze is in 2021 vastgesteld.

- Op 8 februari 2022 heeft GS het ontwerp Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig 2022-2025 vastgesteld voor consultatie. Dit programma bevat het beleidskader voor de provinciale inzet op luchtkwaliteit. Zienswijzen kunnen ingediend worden van 22 feb tot 4 april 2022.
- Dit ontwerp Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig 2022-2025 is op 9 mrt 2022 in de commissie Mobiliteit en Milieu van Provinciale Staten besproken met aandacht voor nieuwe WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit en de haalbaarheid daarvan.

Maatschappelijk belang en urgentie

Schone lucht is voor iedereen van levensbelang.

Gelukkig is de lucht de laatste tientallen jaren dankzij inspanningen van veel partijen aanzienlijk schoner geworden. Toch is luchtverontreiniging nog steeds één van de belangrijkste milieugezondheidsrisico's in ons land. Miljoenen Nederlanders ondervinden bewust of onbewust hinder van luchtverontreiniging. In Nederland leeft iedereen gemiddeld negen maanden korter door luchtverontreiniging en jaarlijks sterven in ons land 11.000 mensen vroegtijdig aan de gevolgen van luchtvervuiling. De impact op de gezondheid vertaalt zich ook in economische schade (zorgkosten). Naar verwachting woont over 30 jaar een kwart meer mensen in de provincie Utrecht dan nu. Dat maakt de uitdaging extra groot. Al met al is dan ook veel inzet en creativiteit nodig om de bestaande milieukwaliteit te verbeteren en tegelijkertijd een verdere groei van de bevolking mogelijk te maken zonder toename van hinder, overlast en gezondheidsrisico's.

Aandacht voor luchtkwaliteit blijft nodig.

Het RIVM heeft de ontwikkeling van de luchtkwaliteit en de gezondheidswinst die we met onze gezamenlijke aanpak kunnen behalen in beeld gebracht. De prognoses van het RIVM laten zien dat we op koers liggen om in 2030 te kunnen voldoen aan de oude WHO advieswaarden voor luchtkwaliteit uit 2005. Om in 2030 te kunnen voldoen aan de oude WHO advieswaarden is het zaak dat al het vastgestelde en voorgenomen beleid waar de RIVM prognoses op zijn gebaseerd, wordt uitgevoerd en dat er geen tegenvallers zijn in de effecten van dat beleid. Dit maakt dat we niet achterover kunnen leunen, maar dat aandacht voor gezonde lucht nodig blijft.

De luchtkwaliteit verbeteren doen we samen.

Luchtverontreiniging houdt zich niet aan gemeente-, provincie- of landsgrenzen. Luchtvervuiling afkomstig van buiten de provinciegrenzen draagt in belangrijke mate bij aan de luchtverontreiniging in onze provincie. Voor gezonde lucht is samenwerking met alle overheidslagen daarom noodzakelijk. Ook op het Europese vlak. Dit doen we met de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht en met de partners van het nationale SLA. Verbeteren van de volksgezondheid door schonere lucht (Stikstofdioxide en fijnstof) is de hoofddoelstelling van de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht en de nationale aanpak via het Schone Lucht Akkoord. Verbetering van de luchtkwaliteit gaat samen met andere grote opgaven zoals de klimaatopgave en energietransitie (CO₂ en broeikasgassen), opgave voor natuur en biodiversiteit (stikstofaanpak) en verduurzaming van mobiliteit en landbouw. Maatregelen met een positief effect op het klimaat (CO₂), en de stikstofproblematiek hebben vaak ook een positief effect op luchtkwaliteit en vice versa.

Toelichting:

Hoofdpijn Herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde lucht regio Utrecht 2018-2023:

- *Inzet op Europese en nationale netwerk:* Binnen de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht hebben we een stevige inzet op de lobby in het nationale SLA en het Europese speelveld. Dat is extra relevant omdat de Europese commissie in 2022 de richtlijn voor luchtkwaliteit gaat herzien.
- *Regionale en lokale maatregelen voor luchtkwaliteit:* Bij samenwerkingsprojecten uit de regio die in aanmerking kunnen komen voor de Specifieke Uitkering van het SLA (SPUK-SLA) kijken we of de provincie kan matchen om extra winst op luchtkwaliteit te behalen¹.

¹ Het SPUK-SLA is een subsidieregeling van het Rijk voor SLA-plannen en maatregelen van decentrale overheden ten behoeve van verbetering van de luchtkwaliteit.

- *Consumenten/huishoudens* zijn momenteel de belangrijkste bron voor de fijnere fractie van fijnstof binnen de regio. Daarom werken we samen met de regio en in het nationale SLA-verband aan de beperking van de emissies van houtrook en vermindering van de overlast.
- Voor stikstofdioxide is het *verkeer en vervoer* de grootste bron binnen de provincie Utrecht. Vanuit de diverse provinciale programma's werken we binnen en buiten de regio samen aan de transitie naar duurzame mobiliteit.
- We werken samen met gemeenten aan een *handreiking voor gevoelige bestemmingen* om kinderen en mensen die extra gevoelig zijn voor luchtverontreiniging beter te beschermen.
- Binnen de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht willen we het *vergunningverlening, toezicht en handhavingsbeleid op industrie, landbouw en mobiele werktuigen* waar mogelijk versterken. Dit is een nieuwe thematiek in de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht die we met omgevingsdiensten en gemeenten gezamenlijk op willen pakken.
- *Burgerparticipatie door burgerwetenschap/meten met sensoren* is belangrijk als het gaat om inzicht over en bewustwording van luchtkwaliteit, onder andere bij jongeren.
- Om burgers, maar ook andere belanghebbenden in de regio te bereiken, werken we aan een *communicatiestrategie voor luchtkwaliteit*. Hierin betrekken we de ambassadeurs voor Gezonde Lucht.

In paragraaf 2.4 van de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht, treft u de nadere toelichting op deze hoofdlijn.

Regionaal netwerk gezonde lucht en rol provincie in het netwerk:

Er is veel veranderd sinds het vaststellen van de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht in 2018. Onze aanpak verandert daarin mee. De komst van het nationale SLA heeft de samenwerking tussen Rijk, provincies en gemeenten op gezonde lucht nationaal een grote impuls gegeven. Vrijwel alle thema's van onze Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht zijn ook binnen het nationale SLA in samenwerking opgepakt.

Ons regionaal netwerk bestaat nu uit gemeenten die partner zijn van het nationale SLA en gemeenten die dat niet zijn. Als provincie willen we met alle Utrechtse gemeenten samenwerken binnen de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht. De behoefte uit de regio is het uitgangspunt binnen deze samenwerking. Deelname aan de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht kan de gemeenten helpen om kennis te verwerven, relevante thematiek te verkennen en invulling te geven aan het onderwerp luchtkwaliteit in hun eigen omgevingsvisie en -plannen. Hiervoor worden binnen het nationale SLA de nodige voorbeelden ontwikkeld. Tegelijkertijd nodigen we iedere Utrechtse gemeente die werk wil maken van gezonde lucht, graag uit om SLA-partner te worden.

Luchtkwaliteit in (concept) Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig 2022-2025:

Het oude Bodem- Water- en Milieuplan vormde het beleidskader van de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht van 2018. Het milieudeel daarvan is ondertussen opgenomen in het Ontwerp Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig 2022-2025. De Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht wordt daarmee een uitvoeringsprogramma onder het Omgevingswetprogramma Gezond en Veilig 2022-2025.

Binnen het programma Gezond en Veilig 2022-2025 wordt integraal gewerkt aan de gezonde leefomgeving. Bijvoorbeeld bij advisering op projecten door middel van de Gezondheidsscan. Luchtkwaliteit wordt daarbij als één van de factoren van een gezonde leefomgeving meegenomen. Binnen het programma gezond en veilig 2022-2025 gaan we de inzet op een betere luchtkwaliteit waar nodig verder integreren in de grote provinciale thema's zoals woningbouw-opgave, energietransitie, verduurzaming landbouw/stikstof en verduurzaming mobiliteit.

Aangescherpte WHO advieswaarden:

De WHO heeft op 22 september 2021 de oude advieswaarden voor luchtkwaliteit uit 2005 fors aangescherpt en onderstreept daarmee het belang van gezonde lucht voor de volksgezondheid. De advieswaarden van de WHO zijn bovenwettelijke streefwaarden die verder gaan dan de huidige EU grenswaarden voor luchtkwaliteit. Europa gaat in 2022 de richtlijn voor luchtkwaliteit herzien en zal daarbij zeker rekening houden met deze nieuwe aangescherpte advieswaarden. Hoe we binnen onze ambitie met deze nieuwe WHO- advieswaarden om gaan is nog niet besloten. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat informeert de Tweede Kamer voor het zomerreces van 2022 over aanvullende maatregelen die nodig zijn om in 2030 de aangescherpte WHO advieswaarden te voldoen. Het RIVM

is gevraagd hier een doorrekening van te maken zodat er inzicht komt hoe de nieuwe WHO advieswaarden zich verhouden tot onze gezamenlijke ambitie in het SLA.

Moties en toezeggingen

Op 24 september 2018 hebben Provinciale Staten de motie M096 24-9-2018 van SGP, 50PLUS, VVD, PvdA, ChristenUnie en PVV over Landbouw en luchtkwaliteit vastgesteld; “ter invulling van de paragraaf landbouw in de uitvoeringsagenda gezonde lucht de lopende projecten binnen FoodValley die ten doel hebben om de luchtkwaliteit rondom veehouderijen te verbeteren voortvarend te ondersteunen en de resultaten hiervan actief onder de aandacht te brengen in andere delen van de provincie”. In de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht is opgenomen hoe we best practices verder willen verspreiden. Wij beschouwen de motie als afgedaan.

Toezegging van Gedeputeerde Van Mulekom bij commissie mobiliteit en milieu van 27 oktober 2021

- Wij informeren PS over de wijze waarop we omgaan met de aanscherping van de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit van 22 september 2021. Dit krijgt een vervolg op het moment dat het RIVM de doorrekening rond de zomer afgerond heeft.
- Wij informeren PS over de verkenning luchtwassers. Dit volgt zodra de verkenning afgerond is.

Financiële consequenties:

De Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht valt in de begroting onder meerjarendoel 3.4.3 ‘De luchtkwaliteit is beter en komt dichterbij de WHO-advieswaarden’. Voor dit meerjarendoel is een meerjarig structureel bedrag opgenomen aan materiële middelen van € 250.000. Deze middelen zijn vooralsnog toereikend voor de realisatie van de voorgenomen acties en maatregelen.

Vervolgprocedure / voortgang:

- We geven uitvoering aan de activiteiten zoals we ze in de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht 2018-2023 benoemd hebben.
- De Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht loopt tot en met het einde van deze coalitieperiode in 2023. Om de ambities op gezonde lucht te realiseren is ons voornemen om de uitvoeringsagenda na 2023 te verlengen tot 2025. We blijven periodiek herijken.
- Op korte termijn informeren wij PS nader over de ontwikkeling van de luchtkwaliteit en de gezondheidswinst die we kunnen behalen, aan de hand van de rapportages uit het nationale SLA die op 14 maart beschikbaar zijn gekomen.

In de bijlage treft u de herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht 2018-2023.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen